

Quislings ^{Hp. søndag} siste dager ^{25/10-92}

102542

BOK

Tone Bratteli
Hans B. Myhre
**QUISLINGS SISTE
DAGER**
Cappelen

Anmeldt av
NILS JOHAN RINGDAL

En ny bok om et velkjent tema som Vidkun Quisling krever enten nye kilder eller et nytt perspektiv. Tone Brattelis lille bok om «Quislings siste dager» har i noen grad det siste: I denne boken møter vi Quisling sett med en landssvikpolitimanns dypt indignerte øyne anno 1945.

I nesten barnslig enkle setninger forteller Tone Bratteli en historie som delvis er basert på erindringer og notater fra hennes bokmedansvarlige: Hans B. Myhre. Han var ferdig jurist i 1940 og ble siden dommerfullmektig og Milorg-mann. I mai 1945 var han en av dem som fikk ansvar for å kartlegge selveste Quislings økonomiske forhold. Før henrettelsen på Akershus møtte han Quisling igjen, da gransket Myhre de gjenlevende NS-ministrene.

Det var Annæus Schjødt som var aktor og hovedansvarlig for Quisling-saken. Han er mannen de fleste ville ha stilt sentralt om de ville belyse påtalen mot Quisling mer prinsipielt. Sannsynligvis var det litt på slump at Tone Bratteli og Hans B. Myhre fikk kontakt.

Hverken Hans Mynhres personlige optegnelser eller annet stoff i boken forrykker eller supplerer vår viten om Quisling, okkupasjonstiden eller rettsoppgjøret. Likevel tror jeg mange vil ha moro av å følge en nervøs Myhre, med stengun, forbi hirdvaktene og inn på Villa Gimle på Bygdøy, der Maria Quisling i sid kjole møtte ham i Gildeskålen. Men hadde hun tjenere som bar kjoleslepet? Nepp!

I kjelleren på Gimle fant etterforskeren store vinlagre og «nøtter og konjakk gjemt bort i kott og kroker». Da han et par dager senere stakk innom Vinmonopolet for selv å kjøpe vin til sin nyfødte datters bar-

nedåp, gikk han tomhendt, forteller Tone Bratteli med et klokt sideblikk til etterkrigshverdagens ressursknapphet.

Bokens minst originale del tar for seg rettssaken mot Quisling. Myhre deltok så vidt som vitne i forbindelse med Quislings nokså urealistiske plan om å tilbringe sin alderdom som sogneprest i hjembygden Fyresdal. Forøvrig sitter vi, med Myhre, på tilhørerbenken.

Det er bokens bærebjelke at Quisling og en etterforsker er stilt opp mot hverandre. Min oppfatning er at dette grepet burde ha vært gjennomført enda strammere, slik at vi kom etterforskeren inn på livet også. Jeg for min del får lyst til å forstå hvordan det kan ha seg at juristen Myhre hverken lar seg fascinere eller imponere av NS-føreren og undrer meg på hvordan han kunne være så uinteressert i Quislings filosofi og hva partiet NS sto for. Boken skildrer bedre Myhres irritasjon over den livsstil han mente NS-toppene hadde utfoldet i okkupasjonsårene. Teorien om at Quisling, med Napoleon som forbilde, levde på en diett av konjakk og nøtter, må vel være denne etterforskerens mest originale bidrag i Quisling-debatten.

Mesteparten av sine møbler og malerier hadde Quisling brakt med seg fra Russland i 1929. Under okkupasjonen hadde nye ting kommet til: fra Slottet, fra Det Norske Selskap og Frimurerlosjen. Spørsmålet ble: Hadde Quisling «tatt vare på», kjøpt eller stjålet verdigjenstandene?

Kanskje brukte påtalemyndighetene anklagene om økonomisk kriminalitet til å sverte Quisling i offentlighetens øyne. I allfall var det formålstjenlig å veve politisk svik og økonomisk forbrytelse sammen. Etterforskeren Myhre var personlig overbevist om at han hadde med en tyv og ransmann å gjøre. Noe av hans indignasjon har smittet Tone Bratteli, som i denne ellers velkomponerte boken i litt for stor grad har gjort etterforskeren til sannhetsvitne i stedet for å sette også ham i historisk perspektiv.